

MARTON JÁNOS

Fegyvercsövek

A közel-keleti politikai események, pontosabban a Jeruzsálem-ügy körül kibontakozó arab diplomáciai lépések sokakban idézik fel az olajfegyver ismételt bevetésének képzetét. A szaúdiak és eddig mérsékeltnek ismert partnereik bojkott-fenyegetése annál inkább aggasztja a Nyugatot, mivel a hetvenes évek végére jócskán csökkent a nemzetközi olajtársaságok részesedése a kőolaj forgalmazásában. Abban, hogy mindezen tünetek ellenére ezúttal valószínűtlen az olajfegyver elsütése, véleményem szerint a regionális fejleményeket meghaladó világpolitikai és világgazdasági tényezők játszanak szerepet.

A fejlődő országok csoportjából a hetvenes években kinövő OPEC, úgy tűnik, nem viszonzozza a Harmadik Világ korábban nyújtott diplomáciai támogatását. „Az OPEC nem hajlandó jelentős tőkéket befektetni a fejlődő világ országaiba, a beruházások kedvezőtlen megtérülése, meg

a térség országainak politikai bizonytalansága miatt” — állítják mind gyakrabban a nyugati bankkörök. Tény, hogy a kőolajexportőrök tavaly már csak 4,7, négy évvel ezelőtt pedig még 5,5 milliárd dollár segélyt folyósítottak a „Dél” szegényeinek. A fejlődő világ 300 milliárd dollár körüli adósságának több mint a felét a dráguló olaj miatt szenvedte el —, aligha kell bizonygatni tehát, hogy e szűkmarkúságnak milyen súlya van. S nemcsak gazdasági.

Ha a „Dél” gazdagjai, „a fejlett Északhoz” hasonlóan, vonakodnak az olajmilliókat a fejlődő régiók felé terelni, ez számos nemzetet eddigi politikai orientációja megváltoztatására készítheti, vagy legalábbis az eddigi partnerek megbízhatóságának újraértékelésére. Ha a hetvenes évek az olajjövendők felhalmozásának időszaka volt, a nyolcvanas évek azok elköltésének, visszaforgatásának évtizede lesz. De ahogyan az OPEC képes az olajpolitikában önálló gazdasági elhatározásokra, úgy a pénzügyi politikában továbbra sem kerülheti el a világ pénzügyi központjait, hiszen a világ adóssághalmazának pénzeléséhez sem kiépült bankrendszerrel, sem kellőképp tapasztalt szakértőkkel nem rendelkezik. Lehetséges, hogy az olajfegyver csövével szembe a pénzfegyver szegeződik?

SAUÁDI—IRAKI OLAJTENGELY?

Föltételes kölcsön

Mire e sorok az olvasókhoz kerülnek, már eldőlt, hogy a hétfőre összehívott bécsi OPEC-tanácskozáson hoznak-e újabb döntéseket a tagországok az árákról, a termelés szabályozásról. Annyi bizonyos, hogy Nyugaton Bagdad és Rijad összehangolt olajpolitikájának a gazdaságon túlmutató következményeitől tartanak.

Az utóbbi időben egyre több jelentés foglalkozik Szaúd-Arábia és Irak, e két olajnagy hatalom egymásra találásával. A két ország együttesen az OPEC-országok olajtermelésének majdnem a felét, napi 13 millió hordónyit hoz felszínre. A kőolajtermelők szeptember 15-re összehívott ülésére összehangolták stratégiájukat: azzal a javaslattal álltak elő, hogy negyedévenként emeljék az olajárakat, az infláció, illetve a valutaárfolyam-változások kompenzálására.

Szaúd-Arábia és Irak közeledése nemcsak Damaszkuszban váltott ki aggodalmat — megfigyelők szerint felgyorsította Líbia és Szíria egyesülési törekvéseit —, de gondot okoz a nyugati olajfogyasztó országoknak is. Sokan ezzel hozzák összefüggésbe, hogy amikor Szaúd-Arábia olajszankciókat helyezett kilátásba 13 ország ellen, amiért azok Jeruzsálemben tartják követségüket, az ENSZ-határozat nyomán nem egészen egy hónap alatt valamennyien átköltöztek Tel Avivba.

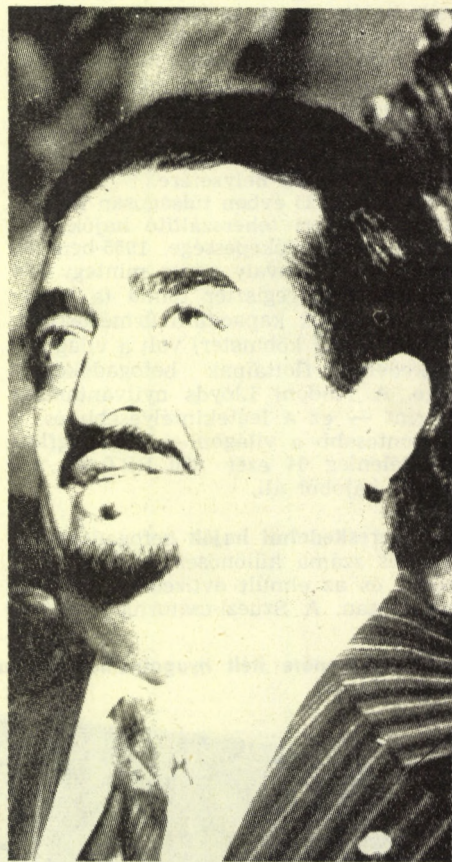
A szankciók egyike mindamellett továbbra is érvényben van: Szaúd-Arábia, továbbá három másik arab ország, Kuvait, Abu Dhabi és az Egyesült Arab Emírségek megtagadták a Nemzetközi Valutaalaptól (IMF) a következő három esztendőre kért 24 milliárd dolláros anyagi támogatást. A folyósítás feltételül szabták, hogy a Nemzetközi Valutaalap hívja meg a világszervezet szeptember végén esedékes évi közgyűlésére — megfigyelői státust biztosítva — a Palesztin Felszabadítási Szervezetet. Az IMF egyelőre halogatja a választ, mivel az amerikai kormány ellenzi a PFSZ „felértékelését”. Washington arra hivat-

kozik, hogy ebben az esetben az amerikai kongresszus nem hagyja jóvá az amerikaiak IMF-nek szánt kvótájának felemelését, márpedig erre a Nemzetközi Valutaalaphoz éppúgy szüksége van, mint az araboktól várt dollárookra.

A világgazdasági helyzet romlása miatt egyre több ország fordul kölcsönért az ENSZ égisze alatt Washingtonban működő szervezethez, és mivel a nemzetközi méretű visszaesés várhatóan tovább súlyosbodik, a hitelfelvételek nyilván szaporodni fognak. Számolva a kilátásokkal, a Nemzetközi Valutaalap vezetői eredetileg azt remélték, hogy az új igényeket egyrészt a tagországok befizetéseinek fölemelése révén, másrészt a nagy dollárfölöslegekkel rendelkező arab országok segítségével fogják kielégíteni.

Az arab szankciók sorában az is elképzelhető, hogy a szaúdiak és nyomukban a többi olajtermelők fokozatosan átváltják dollármilliárdjaikat más valutákra, így márkára és jenre, márpedig ezzel komoly nehézségeket okozhatnak az amerikai pénznek. De persze a fő fenyegetés az olajpolitika megváltoztatása lenne. Fahd szaúdi trónörökös legutóbbi beszéde félreérthetetlenül jelezte: a szaúdiaknak elfogyott a türelme, ki akarják csikarni a változást, legalábbis Jeruzsálem ügyében, azaz: az izraeli bekebelezés határozott elutasítását követelik a Nyugattól. Washingtonban attól tartanak, hogy Szaúd-Arábia és Irak az arab ügy előmozdítása végett lecsapolja a jelenlegi olajbőséget, csökkenti a termelést.

Persze a két ország olajstratégiája nem mindenben egyezik: Szaúd-Arábia

Fahd szaúdi trónörökös, a gazdaságpolitika tényleges irányítója. Megcsapolják az olajbőséget?

szuverenitása részének tekinti azt a jogát, hogy maga döntse el, mennyit termel és mennyit exportál. Irak viszont azt vallja: az OPEC-nek valamennyi tagországára vonatkozóan kötelező érvényűvel kell megállapítania, lehetőleg hosszabb távra az értékesítendő mennyiséget. Függetlenül e nézeteltéréstől, a két ország esetleges olajintézkedései nem egyszerűen gazdasági lépésnek, hanem a Nyugat címére feladott politikai üzenetnek is tekinthetők.

Rossz széllel — zátonyra?

A tőkés országok tengeri áruszállítása is megérzi a világgazdasági visszaesést: túlságosan sok hajó verseng egymással. A japánok kivételével panaszkodnak a hajógyárak is, üresek megrendelési könyveik. Fang a víziipar, a kék országút egyre kanyargósabbá válik.

Mind gyakoribb látvány a tőkés világ tengeri kikötőiben a Csipkerózsika-álmukat alvó, békésen ringatózó kereskedelmi hajók. A 70-es évek elején mesterségesen felduzzasztott tőkés kereskedelmi flották egyre nagyobb munkanélküliséggel küszködnek, s állandóan növekszik a még korszerű, de lebontásra ítélt hajók száma is. Tulajdonosaiknak ugyanis kifizetődőbb ócskavasként eladni a huzamosabb ideje álló hajókat, mint vállalni a tetemes karbantartási költségeket. A világgazdasági recesszió és ezzel összefüggésben a világkereskedelem visszaesése döntő hatással van a tengeri szállítás helyzetére.

Az elmúlt 25 évben túlságosan is megnőtt a tengeri teherszállító hajók száma és befogadóképessége. 1955-ben 82, 1970-ben 150, tavaly pedig mintegy 406 millió bruttó regiszter tonna (a kereskedelmi hajók kapacitása úrmértékben, 1 BRT = 2,83 köbméter) volt a világ kereskedelmi flottáinak befogadóképessége. A londoni Lloyds nyilvántartása szerint — ez a legtekintélyesebb és a legpontosabb a világon — a „világflotta” jelenleg 34 ezer 300 BRT-nél nagyobb hajóból áll.

A kereskedelmi hajók befogadóképessége és száma különösen a 60-as évek végén és az elmúlt évtized elején nőtt rohamosan. A Szezei-csatorna lezárása,

Kényszerpihenőre ítélt nyugatnémet tankhajó. A japán hajóipar magához ragadta a világelsőséget

valamint az 1973-as közel-keleti háborút követő olajválság soha nem látott konjunktúrát hozott a tengeri szállításnak. A kőolaj kerülő úton történő szállítása ugyanis csak abban az esetben volt kifizetődő, ha hatalmas mennyiségű „fekete aranyat” nyelt el egy-egy hajó gyomra. Megkezdődött a tankhajó-monstrumok építése: a legnagyobb úszó városok félmillió tonna olaj szállítására is alkalmasak. Az olajszállító hajók előretörését jól jellemzi, hogy ma már a 406 millió BRT befogadóképesség felét a tankhajók kapacitása jelenti. A nyersanyagpánik következtében ugrásszerűen meggyorsult az érceket, ömlesztett árukat szállító speciális hajók forgalomba állítása is.

A tőkés gazdaságok recessziója, majd a Szezei-csatorna megnyitása a 70-es évek második felében megszakította a tengeri áruszállítás növekedésének erőteljes ütemét. Véget ért tehát a tengeri csoda, egyre több hajó vált és válik feleslegessé, s különösen a tankhajókra jár rá a rúd: napjainkban 30—40 százalékkuk tart kényszerpihenőt, a fejlett tőkés államok ugyanis négy hónapra elegendő olajtartalékkal rendelkeznek.

Élesedik tehát a harc az áruszállítási megrendelések elnyeréséért a tőkés hajózársaságok között. Bár az egyes díjtételeket úgynevezett „konferenciák” állapítják meg, mind gyakoribb — akár csak a légiforgalomban — az eltérés a közösen kialakított árártól, mégpedig lefelé mozgó irányba. A tőkés hajózársaságok számára mind nagyobb konkurenciát jelent a KGST-tagállamok rohamosan fejlődő tengeri flottája.

Figyelemre méltó átrendeződés következett be időközben a világflottában: a fejlett ipari országok részesedése fokozatosan csökken, a szocialista és a fejlődő államok részaránya pedig erőteljesen növekszik. A fejlett tőkés országok 1955-ben — BRT-ben számolva — 80, jelenleg mintegy 55 százalékkal részesednek a világ kereskedelmi hajóflottájából. Ugyanezen időszak alatt a szocialista országok 3-ról 9—10 százalékra, míg a fejlődő országok 6-ról 8 százalé-

KGST a tengeren

A KGST-országok tengerjáró hajóinak összes befogadóképessége 1960-ban 4,4 millió bruttó regiszter tonna (BRT) volt, napjainkban ez a szám a 40 millió BRT felé közeledik. A szovjet hajók hordképessége meghaladja a 20 millió BRT-t, ezzel a Szovjetunió a világ hatodik legnagyobb hajós nemzete. A lengyel flotta befogadóképessége már több mint 6 millió BRT. Az NDK flotta és a román hajópark mintegy 3—3 millió BRT-vel rendelkezik. Számtottvő Bulgária s újabban Kuba és Vietnam tengeri szállítókapacitása. A tengerparttal nem rendelkező Csehszlovákia és Magyarország is fejleszti tengeri hajóparkját. Magyarországnak 21 hajója járja a tengereket, de a tengeri áruszállítást tekintve 4,9 milliárd tonnakilométeres tavalyi szállítási összteljesítményünkkel utolsó helyen állunk a KGST-országok között.

A szocialista államok kereskedelmi flottája több mint 3 ezer szállítóegységből áll: mindössze 5 százalékra tehető a 20 évnél idősebb tengeri járművek hányada, a hajók 30 százalékát az elmúlt öt évben építették.

A KGST tagállamai különböző méretű és rendeltetésű tengerjáró gyártására szakosodtak. A szovjet üzemek főleg tankhajókat, valamint érceket és ömlesztett árukat szállító vízijárműveket építenek. Lengyelország az első helyen áll a vegyipar-szállító hajók világtermelésében, harmadik helyen pedig a folyékony gáz-tartályhajók gyártásában. A konténer- és halászhajók számát tekintve minden negyedik ilyen jármű Lengyelországban készül. Az NDK specialitása a konténeres teherhajó, valamint a halfeldolgozó-berendezéssel ellátott szuperhalászhajó. Bulgária és Románia a közepes nagyságú teherhajók, valamint a nagyobb befogadóképességű tankhajók gyártására szakosodott. A kisebb szocialista országok hajógyártó ágazatának a megrendeléseknek több mint 50 százalékát a Szovjetunió adja. (A Magyar Hajó- és Darugár néhány éve beszüntette a tengerjáró hajók gyártását.)

Miközben a tőkés országok hajógyárai megrendelési hiányra panaszkodnak s válságban vannak, a KGST-országokban a dokkok kapacitása több évre előre le van kötve. A lengyel hajógyártás például egy év alatt a kilencedik legnagyobb hajóexportőrből az ötödikké lépett elő a világon.

ra növelték részarányukat. Az úgynevezett olcsó lobbogó országok — Libéria, Panama, Ciprus — jelenleg a világflootta 27—28 százalékát mondhatják a magukénak, csaknem háromszor többet, mint 1955-ben. (Az említett államokban bejegyzett, zászlójuk alatt közlekedő hajók idegen nemzetiségű tulajdonosait az igen alacsony adótarifák mellett az állami ellenőrzés hiánya is vonzza: szinte szabad kezet kapnak munkavédelmi, biztonsági, foglalkoztatási kérdésekben.)

Ami a hajógyártást illeti, korábban alig győzték teljesíteni a megrendelés-áradatot, manapság pedig felzárkózott az úgynevezett válságiparágak, a textilipar, a vaskohászat mellé. A hetvenes évek elején még évente 40—45 millió BRT hajót épült, tavaly viszont az újonnan épített hajók kapacitása alig haladta meg a 20 millió BRT-t, s az előrejelzések szerint az idén további mélypontra lehet számítani. Franciaország, Nagy-Britannia, Spanyolország, az NSZK, Norvégia híres hajóépítő üzei 20—30 százalékos kapacitáskihasználással dolgoznak, s a megrendelések erőteljes visszaesése következtében több tízezer hajóipari munkás vesztette el az állását. A Közös Piac például külön határozatot hozott az iparág fokozatos visszafejlesztésére, illetve a specializálódásra, mindez persze csak tovább növeli a szociális feszültségeket.

A hajógyártás hiénája — brüsszeli fogalmazás szerint — Japán lett, a szigetország fiatal hajóépítő ipara ugyanis még a nagy visszaesés közepette is kiemelkedő eredményekről adhat számot. A japán hajók átlagosan 40 százalékkal olcsóbbak, mint a nyugat-európaiak, s műszaki tulajdonságaik a tapasztalatok szerint még jobbak is. Így aztán nem véletlen, hogy a világ minden tájáról érkező — igaz, a korábbihoz képest csekélyebb számú — megrendelések 70—80 százalékát a japán hajógyárak kapják. A felkelő nap országának hajóipara magához ragadta a világelsőséget, bár a válság hullámai a szigetország dokkjait is elértek: a rendelésállomány 1978-ban az előző évhez képest 50 százalékkal csökkent. A hagyományos hajóépítő nemzetek szinte naponta tiltakoznak Japánnal a megrendelések tiltakoznak „elszipkázása” miatt, az önmérséklés követelése azonban ez idáig nem vezetett eredményre. Újabbán Brazília, Tajvan, Szingapúr és Dél-Korea is a támadások középpontjába került, mert a Közös Piac és a többi nyugat-európai ország kénytelen és képtelen versenyre kelni a fejlődők egyre izmosodó hajógyártásával.

A statisztikák tanúsága szerint azok a hajógyártók számíthatnak némi sikerre a jelenlegi kedvezőtlen piaci helyzetben, amelyek speciális tengeri szállító járműveket állítanak elő. Növekszik a kereslet a konténer-, a gáz- és a vegyi anyagokat szállító hajók iránt. A hagyományos teherzállítókat gyártó hajógyárak átállítása ezekre a járművekre hosszú időt vesz igénybe. Az időtényező mellett azonban a legnagyobb akadály a nagy beruházási igény, amelynek teljesítésére a lerobbant dokkok még állami támogatással sem képesek. Hajóipari szakértők véleménye szerint a mostani helyzet az elkövetkező 3—4 esztendőben

nem változik lényegesen, a tőkés országok hajógyártása, elsősorban a legfejlettebbeké, kénytelen hosszabb pangásra berendezkedni.

KATONAI HATALOM TÖRÖKORSZÁGBAN

Gazdaságos puccs

Teljes gazdasági csőd, terméketlen belpolitikai marakodás, fékevesztett terrorgyilkosságok közepette vette át a hatalmat hadserege élén Törökországban Evren tábornok. A nyugati hitelezők egyelőre megkönnyebbültek: az anarchia elfojtását várják a katonáktól.

Evren tábornok, aki a puccsot követő napon köztársasági elnökké nyilvánította magát, mindjárt kemény kézzel bele is nyúlt a darázsészekbe, s a gazdasági problémák megoldását állította minden más elébe. A katonai vezetés konzultációkat kezdett az előző kormányok fő gazdasági tanácsadóival, köztük Ozallal, Demirel miniszterelnökségi államtitkárával, akit a januárban beindított szükségprogram atyjának neveznek. A tanácskozás után szűkszavú közleményt olvastak be az ankarai rádióban, amely így hangzott: „Törökország minden olyan gazdasági megállapodást tisztelben fog tartani, amely az ország érdekeit szolgálja”.

Noha lehetnek kételyek a felől, hogy a Nemzetközi Valutaalappal (IMF) kötött egyezség mennyire szolgálja a török érdekeket, Ankarában úgy értelmezik ezt a nyilatkozatot, hogy Törökország tartja magát az IMF-fel kötött megállapodáshoz, és a gazdasági nehézségek megoldásában nem indul el más úton. A különbség abban lehet, hogy a katonai kormány szigorú eszközökkel esetleg végre is fogja hajtani a gazdasági szükségprogramban foglalt intézkedéseket, minthogy legalábbis egyelőre nem kell tartania sem a parlamenten kívüli, sem a parlamenti ellenlélek gáncoskodásától.

A katonai kormányzat eddig egyetlen — de annál figyelemreméltóbb — intézkedést hozott. Elrendelte, hogy a folyamatban levő, már hónapok óta tartó bértárgyalásokon a munkáltatók adjanak 70 százalékos béremelést a dolgozóknak, őket viszont arra szólították fel, hogy azonnal térjenek vissza munkahelyükre.

Az utóbbi tíz év kormányainak egymással ellentétes gazdaságpolitikái — tetéző az olajár emelkedésével — tönkretették az országot. A külföldi adósságállomány eléri a 18 milliárd dollárt, az állami kézben levő ipar háromszor annyi embert foglalkoztat, mint kellene, de csak 50 százalékos kapacitással dolgozik, szubvencionálásra pedig évi 2,5 milliárd dollárt költöttek a költségvetésből. Az exportbevétel még az olajimport-számla kifizetésére sem elég. A munkanélküliség 30 százalék körül van, az infláció évi üteme pedig

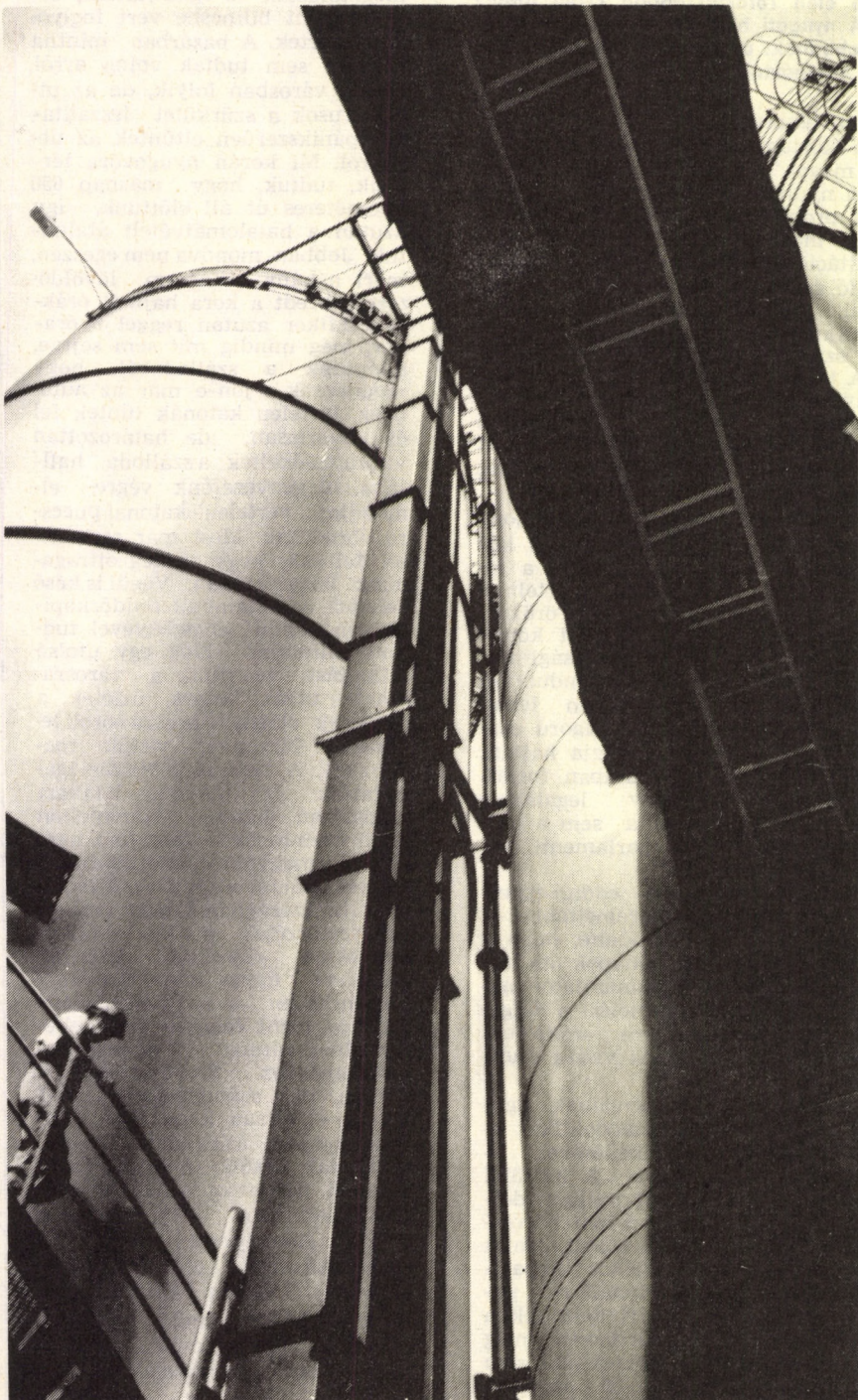
A puccs — testközelből

Szerkesztőségünk munkatársa, Berta Zsuzsa a Budapest-Tourist csoportjával szemtanúja lehetett Isztambulban a történelmi fejleményeknek.

„Már szeptember 11-én délután valamit éreztünk a levegőben. Az előző napokban megszokott katonai járőrök száma mintha többszöröse szaporodott volna. Mindenütt katonákat láttunk hármast négyes csoportokban, a férfiakat megmotozták és igazoltatták, sőt helyenként bilincsbe vert foglyokat kísértek. A bazárban mintha semmit sem tudtak volna arról, ami a városban folyik, de az utcai árusok a szürkület leszálltakor pánikszertűen eltűntek az utcákról. Mi korán nyugovóra térünk, tudtuk, hogy másnap 650 kilométeres út áll előttünk, így azután a hatalomátvételt átaludtuk. Jobban mondva nem egészen, mert néhány útítársam lövöldözésre ébredt a kora hajnali órákban. Mikor azután reggel 6 órakor, még mindig mit sem sejtve, kiléptünk a szállodából, hogy megnézzük, jön-e már az autóbusz, hirtelen katonák tűntek fel és udvariasan, de határozottan visszatesékeltek a szálloda halljába. Idegenvezetőnk végre elmondta: „vértelen” katonai puccsra ébredtünk. Most már csak attól féltünk, hogy esetleg otragadunk Isztambulban. Végül is késő délelőtt az isztambuli rendőrkapitányság külön engedélyével tudtunk elindulni. Még egy utolsó pillantást vetettünk a városra: kihalt utcák, bezárt üzletek, a pékségek előtt álló hosszú sorok lehangoló látványát vittük magunkkal. A határig többször igazoltattak az utakon, letakart rendszámú katonai konvojok kívül szembejövő forgalom nem volt. Legnagyobb megdöbbenésünkre a határ előtt több kilométeres hosszúságban három oszlopban rostokoltak a török vendégmunkások ottrekedt kocsijai. Sofőrünk ügyes mutatványának köszönhetően — a párhuzamos földúton ment végig — nagynehezen elvergődöttünk az edirnei határállomáshoz. Észrevettük — mintha csak szándékosan történt volna —, lassan kezelték a vendégmunkások útleveleit. Ennek okát csak később értettük meg: körözési parancsot adtak ki számos terrorista ellen, és megakarták akadályozni, hogy vendégmunkásként külföldre meneküljenek. Őszintén szólva megkönnyebbültünk, amikor több óras várakozás után búcsút mondtunk a török drámának.”

Nagyobb termelékenység a Hoechst segítségével

Új korróziógátló rendszerek milliós károkat akadályoznak meg a gyártóberendezésekben

Ipari államokban a bruttó társadalmi termék 2,5-4 %-a pusztul el évről évre a gyártóberendezések, épületek és gépek korróziója révén.

Ezek a veszteségek megakadályozhatók a Hoechst új korróziógátló rendszereinek segítségével, melyek korrózióálló szerkezeti anyagokat és különleges tervezési irányelveket egyesítenek. Fém-, beton- és fakonstrukciók korrózióvédelme. Felületi előkezelés, védő festék- és műanyag bevonatok, korróziógátló eljárások inhibitorok segítségével. Különleges berendezések, készülékek és technológiák a korrózióvédelem, valamint a vizsgálati módszerek számára.

Hoechst: termékek és eljárások, melyek segítenek egészségesebben élni, hatékonyabban termelni és energiát megtakarítani.

Hoechst Aktiengesellschaft
Abteilung S
D-6230 Frankfurt am Main 80
Bundesrepublik Deutschland

Hoechst

Lóvá tett bankok

A házastársi hűtlenségből manapság már nem lehet megélni — panaszozzák a nyugat-európai magándeaktívek. Aki a piacon akar maradni, jobb ha átképi magát pénzügyi szakértőnek és inkább gazdasági bűntettek után szimatol.

Meglehet, hogy a köztiszteltben álló svájci üzletember, Eli Pinkas váratlan öngyilkosságával örökre homályban marad a tökéletes gazdasági bűntény elkövetésének receptje. A türelmetlen úriember sehogy sem tudta kibőjtölni, hogy még földi pályafutása során elnyerje méltó „jutalmát” gazdasági vadászásáért, és így eléggé el nem ítéltető módon a legnagyobb kétségek között hagyta az ügyét kivizsgáló rendőrséget, és a lóvátett bankokat.

A Pinkas ellen folyó, New York-i bírósági eljárás során kiderült, hogy az üzletember 15 kerek éven át 141 millió dollárt csalt ki különböző bankoktól. Az ügyet vizsgáló szakértőket nem is az összeg nagysága lepte meg, hanem az, hogy a kifinomult módszerekkel dolgozó csaló manipulációi ilyen hosszú időn keresztül észrevétlenek maradtak. Mindenesetre figyelemre méltó, hogy Pinkas az orránál fogva vezetett jó néhány rutinos pénzintézetet egy ócska trükkkel, annál is inkább, hiszen dörszölt bankkörökben régóta közméret módszerének lényege.

A svájci úr tulajdonképpen nem tett mást, mint az egyes bankoktól felvett hiteleket más bankoktól később kapott kölcsönökből törlesztette. Ezzel a megoldással a kölcsönök törlesztése rendben megtörtént, így a hitelező a pontosan fizető kliensben bízik, és hajlandó számára a korábinál nagyobb összegeket is folyósítani. Ennek visszafizetése megint csak más bankoktól származó — megemelt összegű — kölcsönökből lehetséges. A szisztéma egyébként, legalábbis elvileg, a végtelenségig játszható.

A gyakorlatban azonban mégsem ilyen egyszerű átejtetni a pénzüket féltő bankokat. Kölcsönnyújtáskor ugyanis a bankok informálódnak ügyfelükről, adatokat gyűjtenek jövedelméről, cégének forgalmáról, profitjáról, és legalábbis kezdetben, a visszafizetésre garanciákat kérnek. Így történt ez Pinkas esetében is. A zürichi kantonbank gyakran nyújtott kisebb kölcsönöket Pinkas Socsil nevű vállalatának, amely nevetőgáz tárolására alkalmas konténereket gyártott. A kedvezményezett a hitel biztosítékként minden alkalommal kijelentette, hogy megrendelése vannak az amerikai hadsereg „egészségügyi részlegétől”, amely egyébként tartozik is neki.

A bank természetesen nem kételkedett az USA hadseregének fizetőképességében, a kért kölcsönt megadta és a tör-

lesztések a New York-i Citibanktól rendben be is folytak. Az átutalásokat kísérő dokumentumokon fehéren-feketén szerepelt: „a fizetés az Egyesült Államok hadseregének megbízása alapján történt”. Mindez igen megnyugtatónak tűnt és a svájci bank újabb és nagyobb összegű hitelektől sem zárkózott el — vesztére. Az öngyilkosság pillanatában Pinkas és cége 10 millió dollárral tartozott a kantonbanknak. A vizsgálat során kiderült, hogy a Citibank ügyfelének megbízásából hivatkozott az amerikai hadsereg.

A hopponmaradt bank megpróbálta követelését a Socsil cégen behajtani, sikertelenül. Kiderült, hogy Pinkasnak már egyetlen részvénye sem volt a cégben, mert azokat kölcsönök biztosítékként különböző bankoknak adta át. Egy-egy értékpapírja legalább négy különböző helyen szerepelt fizetőképességének tanúbizonyságaként.

Az ilyen és hasonló gazdasági bűncselekményekben a haszonélvezők, a nevető harmadikok többnyire a magándeaktív irodák. A botránytól tartó kárvallottak nem szívesen fordulnak a rendőrséghez. Az üzemi kémkedéseknek, szabadalmi visszaéléseknek vagy éppen a sikkasztásoknak csupán 45 százaléka képes fényt deríteni a rendőrség, a magándeaktívek viszont az ügyek 60 százalékában sikeresen nyomoznak. Persze Sherlock Holmes kései utódai nem szegénylősek a honorárium dolgában sem. Óránkénti tiszteletdíjuk átlagosan 50–60 nyugatnémet márka, a napidíjuk,

Régi szép idők... A Capital nyugatnémet gazdasági folyóirat karikatúrája

amelyben elszámolják a kilométerpénzt és a reprezentációs kiadásait is, eléri a 400 márkát.

Úgy tartják, a magándeaktívek legjobb vadászterülete az NSZK-ban Frankfurt, ahol a gazdasági ügyekben szimatolók órabére 100 márkára rúg. Ahogy romlanak a gazdasági kilátások, úgy szaporodik a tisztesség útjáról leterő üzletemberek száma és ezzel párhuzamosan nő a diszkrét — és a könyvtelben járatos — detektívek árszija is.

ÖTVEN ÉVE ÍRTÁK

Pesti Tőzsde

1930. szeptember 4.

A svéd érdekeltségek önkéntesen vállalták a benzinnek 20 százalékos erejéig szeszszel való keverését és a motalkó Németországban annyira bevált, hogy a vállalatok most 25 százalékra emelik a keverési arányt. A fogyasztók gazdaságosnak tartják a motalkó használatát és bár a motorhoz drágább, mint a benzin vagy a benzolkeverék, mégis inkább ezt használják.

Pesti Napló

1930. szeptember 2.

Európa, amelynek termelése és forgalma a háború után sokat vesztett jelentőségéből, az utóbbi években kezdi visszanyerni régi pozícióját. Így az élelmicikkek és nyersanyagok termelési indexe az 1923-ban volt 93-ról 119-re emelkedett. Érdekes, hogy Közép- és Kelet-Európában még nagyobb arányú az emelkedés: 84-ről 120-ra. Hasonló fejlődést mutat a nemzetközi kereskedelem is, amelyből Európa részesedése 49,6 százalékról 52 százalékra emelkedett.

Pesti Tőzsde

1930. szeptember 4.

Teljesen indokolatlan és érthetetlen árrombolás történik a gabonátőzsdén. Augusztus eleje óta megszakítás nélkül verik le a búza árat, és bár kétségtelen, hogy mindig kampány kezdetekor és a termés betakarításakor eladások szoktak következni, mégis a mostani árrombolás annál érthetlenebb és indokolatlanabb, mert ugyanakkor, amedőn nálunk körülbelül 3 pengővel nyomták le a búza árat, Chicagóban a búza ára, bár augusztusban nagy hullámmal ment keresztül, végeredményben változatlan volt.

Népszava

1930. szeptember 6.

Az indiai bojkottmozgalom következtében a június 30-ával végződő évnegyedben 20 százalékkal kevesebb árut vittek be Indiába, mint a megelőző év hasonló szakaszában. Magának Angliának viszonylagos bevitele is csökkent, mert amíg 1929 április-június között az összes bevitt áruk 44 százaléka, az idén csak 41 százaléka angol eredetű.

A VILÁGÜR HASZNOSÍTÁSA

Új tagok a klubban

A kozmoszkutatás legújabb korszakának eseménye, hogy az elmúlt években a Szovjetunió és az Egyesült Államok mellett újabb nemzetek, Franciaország, Kína és India is az űrszínpadra léptek. Az eddigi és a tervezett fellövések arról tanúskodnak, hogy az űrklub új tagjai elsősorban a hordozórakéták tökéletesítésére és a műholdas távközlési rendszerek kidolgozására összpontosítják erejüket.

Július közepén adták tudtul a hírügynökségek, hogy Indiában sikeresen föld körüli pályára juttattak egy 35 kilogramm súlyú műholdat. A fellövés már csak azért is nagy eredménynek számít, mert a műholdat 950 kilométer magasságba feljuttató SLV—3 típusú hordozórakéta majdnem teljes egészében indiai gyártmány, az alkatrészeknek csupán 15 százaléka származik külföldről. Maga a rakéta 1,2 millió dollárba, a műholdprogram pedig 28 millió dollárba került az indiai adófizetőknek.

A most már önálló űriparral rendelkező fejlődő ország úgy tervezi, hogy az év végén egy újabb és nagyobb műholdat bocsát fel. Ha ez a kísérlet is sikerrel jár, megpróbálkoznak a geostacionárius műbolygóval. Ez a Föld forgásával azonos sebességgel keringve, egész élettartama alatt egy, a Földhöz viszonyítva állandó ponton, mindvégig India fölött „lebeg” majd. Ez utóbbi kísérlet annak demonstrálásán túl, hogy India is rakétahatalommá vált, a 600—700 kilogramm súlyú geostacionárius távközlési műholdak pályáját is hivatott kitaposni.

Mint ahogy az indiai űrszakemberek kifejtették, munkájuk legfontosabb célja a műholdas távközlési rendszerek kidolgozása, a rádió- és a tv-programok eljuttatása az indiai szubkontinens legnagyobb országának minden szegletébe. Az első két ilyen jellegű műholdat még az Egyesült Államoktól vásárolták, de emellett tapasztalatokat szereztek a saját műholdak gyártásában is, sőt szovjet rakétákkal már juttattak is saját műholdakat az űrbe. A már keringő két indiai gyártmányú űrobjektumot követő harmadikat néhány hónap múlva a nyugat-európai űrhivatal Ariane hordozórakétájával akarják felbocsátani.

A mostani sikeres fellövés azért is nagy megkönnyebbülést jelentett az indiai rakétaszakértők számára, mivel a kutatási program eddig nem volt teljesen mentes a kudarcoktól: a legutóbbi alkalommal a műholdon elhelyezett kamerák mondták fel a szolgálatot, de a hibát ki tudták javítani, s a rendszer most megfelelően működik.

Eközben a szomszédos Kína is fokozza erőfeszítéseit űriparának továbbfejlesztése érdekében. A nemzetközi sajtó nemrégiben röpítette világgá, hogy interkontinentális ballisztikus rakétákkal

hajtott végre kísérleteket. Az International Herald Tribune amerikai napilap pedig úgy tudja, hogy Kínában 1970 óta nyolc mesterséges égitestet, köztük katonai felderítő műholdakat juttattak föld körüli pályára. A Párizsban megjelenő angol nyelvű újság egy közelmúltban Kínában járt amerikai űrszakemberekből álló delegáció beszámolójára hivatkozva azt is tudni véli, hogy Kína „Hosszú Menetelés 3” elnevezéssel cseppfolyós hidrogén és folyékony oxigén meghajtással egy olyan új, háromlépcsős rakéta kifejlesztésén dolgozik, amellyel űrhajót is lehetne a kozmoszba küldeni. A Kínában jelenleg használatos kétlépcsős hordozórakéta teljesítményét és egyéb paramétereit tekintve egyébként a 60-as években használt, emberek szállítására is alkalmas, Gemini űrhajók hordozórakétájához, a Titan 2-höz hasonlítják a szaklapok.

A kínai űrkutatás a következő években — legalábbis az amerikai értesülések és értékelések szerint — nagyratörő terveket irányoz elő. A már említett „Hosszú Menetelés 3” rakétával jövőre tervezik egy Kínában kifejlesztett, 33

ron-pályán kering majd. Az ilyen űrszerkezet nagy előnye, hogy mindig jó minőségű (napfényes) felvételeket készítenek bolygónkról. Sikeres fellövés esetén a Szovjetunió és az Egyesült Államok után Kína lehet a harmadik ország, amely napszinkron-pályán haladó műholdat működtet.

A nyugat-európai űrerőfeszítéseket (HVG 26. szám) viszont újabb beharcok gyengítik. Miközben a tizenegy részt vevő ország: Belgium, Anglia, Dánia, Franciaország, Hollandia, Írország, Olaszország, Spanyolország, Svédország, Svájc és az NSZK tulajdonában lévő Európai Űrhivatal (ESA) egyre közelebb kerül ahhoz, hogy a műholdas űrkísérleteit televíziós- és távközlési szolgáltatások formájában üzletre váltsa át, a konzorciumban eddig is vezető szerepet játszó Franciaország és NSZK újabbban vonzóbbnak találja saját űrtechnológiája áruba bocsátását. A sok vihart átélt nyugat-európai űrvállalkozás rész vevői között nem újkeletű a civakodás. Franciaország és az NSZK már tavaly bejelentette, hogy nem támogatják tovább az ESA közvetlen műsortovábbító

Az indiai űrrakéta, mellette a hasznos teher. 28 millió dollárba került

ezer méter magasságra felküldeni kívánt távközlési műhold próbatartját. Erősen tartják magukat azok a hírek is, hogy a nemrégiben amerikai vállalatoktól vásárolt két tévéműsor-továbbító műholdat 1984-ben amerikai űrkomppal szeretnék földkörüli pályára juttatni a kínaiak. Már azt is bejelentették, hogy a meteorológiai űrkutatások keretében 1982-ben egy 640 kilogrammos, kínai gyártmányú műholdat lőnek fel, amely 840 kilométer magasságban, a Föld pólusait keresztező, úgynevezett napszink-

műholdprogramját. Helyette közös francia—nyugatnémet programban állapodtak meg, amelynek üzleti szolgáltatásait az ESA-tagoknak is felajánlották. A kisebbeknek és a gyengébbeknek tehát marad a választás: részesülnek ugyan kívülálló vásárlóként a francia—nyugatnémet páros műholdas szolgáltatásaiból, de kimaradnak az üzletből, vagy „európaiságukat félretéve”, az amerikaiakhoz fordulnak műholdszállító rakétákért.

importot a jelenlegi szinten még nem három, hanem hét hónapig lehet fedezni, nem nyugtatta meg Irán hitelezőit.

A valuta szűkösségére utal, hogy Teheránban 70 pénzváltó helyet zártak be a múlt héten, a rádió szerint, megakadályozandó a devizák külföldre csempészését. Pénzváltással ezentúl csak a központi bankszervek foglalkozhatnak, és egyhetes beadási határidő után elkobzással büntethető mindenki, akinél külföldi valutát találnak. Kérdéses, vajon a túszügy miatt még mindig meghasonlott, megosztott iráni hatalmi szerveknek lesz-e módjuk az intézkedések végrehajtására.

Végül is meddig tart még a háború? Az erős Irak vezetőinek nyilatkozataiból az derül ki, hogy Irak addig nem mond le a megszállt és követelt iráni területekről, amíg Irán el nem ismeri Irak jogait éppen ezekre a területekre. Iránt e területek — a khorramshahri kikötő, az abadani olajközpont, a khuzisztáni olajkutak, a csövezeték-rendszer és az öntözőt termőföld — nélkül sem fenyegeti még végpusztulás. „Mindössze” az a veszély fenyegeti, hogy a világ egyik leggazdagabb országából a világ egyik legszegényebbjévé válik, s többé nem szólhat bele a világ olajgyeinek intézésébe sem.

A SVÉD MINISZTER INTERJÚJA

Önmeg-tartóztatás

Nils G. Asling svéd iparügyi miniszter vezetésével múlt héten svéd kereskedelmi és ipari küldöttség járt Budapesten. Részt vettek a magyar vállalatvezetők bevonásával szervezett kerekasztal-beszélgetésen a Magyar Kereskedelmi Kamarában. A találkozó után tettünk fel néhány kérdést a miniszternek.

HVG: A nyugati sajtóban a svéd csoda végéről, a megtépzott versenyképességről, az ipari berendezések elavultságáról, új beruházások hiányáról cikkeznek. Mi az igazság ebben?

N. G. A.: Nem értek egyet ezekkel a hangokkal. Bár igaz, hogy az idén a fizetési mérleg komoly hiánnyal fog zárni, s az is igaz, hogy exportunk a tavalyi fellendülés után megtorpant, de azt hiszem, hogy csak átmeneti jelenségről van szó: az idén például tavalyhoz képest 15 százalékkal nőnek az ipari beruházások. Az utóbbi években nagyarányú struktúraváltást hajtottunk végre: öt év alatt 15 százalékkal csökkentettük acéliparunk termelését, leépítjük felére a hajóépítő dokkok kapacitását 1985-ig. A textil- és ruházati iparban 10 év alatt 45 százalékkal csökkent a foglalkoztatottak száma. Ugyanakkor az elektronikai iparban és más „húzóágazatokban” nagyarányú fejlesztést hajtottunk végre. A gépipar, amely az iparban foglalkoztatottak egyharmadát köti le (400 ezer embert) és a svéd exportnak már ma is egyre nagyobb részét szolgáltatja, a nyolcvanas években átveszi a vezető szerepet az eddigi alapanyag-kitermelő ágazatoktól. Eszünk ágában sincs irányt venni a posztindusztriális társadalom felé, a következő években is az ipar fejlesztésében látjuk a társadalmi haladás zálogát.

HVG: A belföldi fogyasztást viszont visszafogják. Vége a jóléti államnak?

N. G. A.: Ezt nem mondanám, de biztos, hogy az eddigi nagyvonalú szociális juttatások nem folytatódhatnak. Most már szakszervezeteink is belátják, hogy a következő években a jelszó: önmegtartóztatás.

HVG: Mi lesz a Meidner tervvel, amely lehetővé tenné, hogy a vállalati profitok egy részét közös szakszervezeti alapha fizessék be, s így egyszerű szabályozná a tőkeáramlást, másrészt erősítenék a szakszervezetek ellenőrzését a vállalati irányításban?

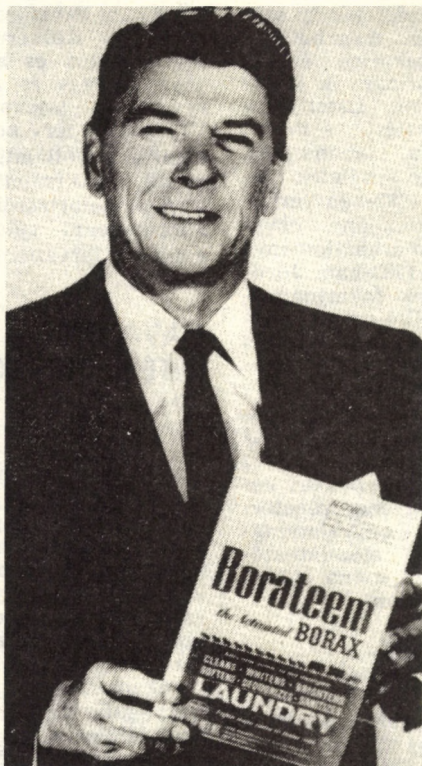
N. G. A.: Kétségtelenül nagy probléma, hogyan lehetne a megtakarított tőkét a leghatékonyabban beruházni, mivel a svéd ipar 85—90 százalékban magánkézben van. Erről most új törvénytervezetet készít minisztériumom, amelyet 1982-ben vitat meg a parlament. Annyit máris elmondhatok, hogy a munkásrészvételt ettől különválasztva fogjuk továbbfejleszteni Svédországban.

Elnököt vegyenek

Ezzel a feltűnő című cikkel emlékeztette az adófizetőket november ötödikén, az elnökválasztás másnapján a Chicago Tribune arra, hogy a színpompás showműsornak is beillő több hónapos választási kampányt gyakorlatilag az USA több mint 200 milliós lakossága finanszírozta. A lap pontos számításai szerint az új amerikai elnök megválasztása közvetlenül 115, minden egyéb kiadást is figyelembe véve 255 millió dollárba került. 1860-ban Lincoln elnök még mindössze 100 ezer dollárt fordított kampánycélokra, 1976-ban Carter és Ford összesen 43 millió dollárral terhelte meg az adófizetők zsebet.

Európai szemnek és fülnek szinte hihetetlen az amerikai elnökválasztást megelőző, a jelöltek részéről megnyilvánuló öntömjenézés és hivalkodás. El kell ismerni: mind fizikailag, mind pedig szellemileg hatalmas állóképességet kíván a szavazók kegyeiért folytatott küzdelem. E sorok írója tíz napon át követte nyomon a helyszínen a választási kampány utolsó menetét, valamint a mindenkit ébrentartó eredményhirdetési éjszakát. Reagan főlényes győzelme nem is okozott túlzott meglepetést, a választást egy héttel megelőző tv-párbajon ugyanis Carter elnök önmagát múlta alul. A televíziós vitacsatára Reagan alaposabban felkészült, érvelései szinte támadhatatlanok voltak.

A gazdasági kérdésekben tett ígéreték az amerikai választó szemében a külpolitikaiaknál is fontosabbak. Reagan ígéretet tett a kedvezőtlen gazdasági folyamatok megállítására és visszafordítására. A gazdasági fellendülést elősegítendő, 1985-ig lefaragja a jövedelemadót — így igyekszik majd serkenteni a vállalatokat beruházásaik növelésére, a fogyasztókat pedig vásárlásaik élénkítésére. Három éven belül egyensúlyba akarja hozni az állami költségvetést. Reagan úgy gondolkodik, hogy a gazdasági tevékenység élénkülésével az államháztartásba befi-

Reagan mosóport hirdet. Archiv felvétel

zetett adók úgyszólván emelkedhetnek, hogy közben a katonai kiadásokat növelik. Kilátásba helyezte a 12,7 százalékos infláció, a 7,5 százalékos munkanélküliség visszaszorítását. A célok eléréséhez szükséges eszközrendszer még nem teljesen tisztázott, az ígéretek azonban jól hangzanak, s megfelelő alternatívát nyújtanak Carter erőtlén gazdasági vonalvezetésével szemben.

Los Angelesben Reagan valamivel este tíz óra után tartotta meg győzelmi beszédét az egyik előkelő szállodában berendezett főhadiszállásán. A mámorosan ünneplő meghívott Reagan-hívók közül sokan könnyes szemmel, teljes extázisban éljeneztek a gratulációkat boldogan fogadó, de a választási előjátékban teljesen kimerült új elnököt.

GONDA GYÖRGY

HVG: Őszinte szóból nem volt hiány a magyar—svéd találkozón. A svéd vállalatok az eladási erőfeszítések hiányát, ellenizletek szorgalmazását vetették a magyar partnerek szemére, a magyar cégek viszont a svédeket okolták a magyar gépipari termékek hűvös fogadtatásáért. Hogyan értékeli ezt az éleslövészetet?

N. G. A.: Nagyon jó benyomással álltam fel az asztaltól, a kölcsönös udvariaskodások helyett a problémák feltá-

rása volt a cél. A találkozó megerősítette, hogy a magyar és svéd szervek által elfogadott gazdaságirányítási irányelvek mechanikus érvényesítését nem lehet számonkérni a vállalatoktól, s tévednek azok a svéd kollégák, akik nem hajlandók figyelembe venni a magyar gazdaság decentralizáltságából adódó jelenségeket.

HVG: Egy svéd cég képviselője úgy nyilatkozott, hogy könnyebb Magyarországra eladni, mint onnan vásárolni. Egyetért ezzel az állásponttal?

N. G. A.: Kétségtelenül szükség lenne a magyar exportőrök aktívabb magatartására; ne várják ölvetett kézzel a svéd ajánlatokat, kezdeményezzenek ők is, máskülönben nehéz lesz új termékekkel bővíteni a kétoldalú kereskedelmet. A Videoton számítógépgyárban tett látogatásom, továbbá a magyar földgázvezeték-hálózat tanulmányozása a kétoldalú kereskedelem fejlesztésének új lehetőségeit tárták fel.

HÉT NAP TELEXEN

KÜLKERESKEDELMI TÖRVÉNY ROMÁNIÁBAN

Társadalmi vitára bocsátották az új román külkereskedelmi törvényt, amelynek január 1-től a külkereskedelmi tevékenységet kell serkentenie. A törvényjavaslat, anélkül, hogy részletekbe bocsátkozna, előírja a hatékonyabb devizagazdálkodást, a vállalati forgalmak képzését, a vállalati munkásönigazgatás bevezetését. Jövő évtől bevezetik a román lej egységes kereskedelmi árfolyamát is. Arról, hogy ez miként viszonyul a dollárhoz, egyelőre nincs információ. A törvényjavaslat a vállalatokat forgalmuk kiegyensúlyozására kötelezi. Ösztönzőket vezetnek be az exportterv túlteljesítésére: az állami vállalatok ilyen esetben a többletbevétel 80 százalékát, a szövetkezetek 50 százalékát tarthatják meg. Emelik a terven felüli exportnyereségből képezhető személyi érdekeltségi alapokat. A nem megfelelően működő külkereskedelmi vállalatok vezetői mellé a minisztérium meghatalmazottat rendelhet ki.

LENGYEL MEZŐGAZDASÁGI GONDOK

Súlyos helyzetben van a lengyel mezőgazdaság a nyári és őszi áradások, a rendkívüli esőzések, a fagyok és a havazás miatt — jelentette a PAP lengyel hírügynökség. A burgonya betakarítása a 48 vajdaság közül még csak 10-ben fejeződött be, a földben van még a cukorrépa egyharmada, a káposzta 45 száza-

léka, a zöldségfélék 20 százaléka, nincs még betakarítva a kukorica és az egyéb takarmányok jelentős része sem. Lassítja az esőzés a vetést, s lassan fejlődnek a gabonafélék. Még kedvező feltételek esetén is csak 1982-ben várható a sertésállomány növekedése, a marhaállomány pedig csak 1983-ban. Jövőre az állatok takarmányozására 8 millió tonna gabonát kell importálni, ugyanakkor 300—350 ezer tonnával kisebb hústermelés várható, mint az idén, vagyis 2,15—2,20 millió tonna. Az 1979-es hústermelésnél ez 420—470 ezer tonnával kevesebb. A gyenge répatermés miatt Lengyelországnak 1981-ben előreláthatólag 400 ezer tonna cukrot kell importálnia.

VILÁGBANK-ELNÖKJELÖLT

Az Egyesült Államok kormánya az 57 éves Alden Clausent, a Bank of America elnökét jelölte a Világbank jövő év júliusában megüresedő elnöki székébe. A jelenlegi elnök, McNamara nem kívánja megbízatásának meghosszabbítását. 1946 óta mindig amerikai elnöke van a Világbanknak, akit az USA kormánya nevez ki, míg a testvérszervezet, a Nemzetközi Valuta Alap (IMF) elnöke mindig az USA-n kívüli országból kerül ki.

TERVEZÉSI KONFERENCIA BUDAPESTEN

November 14—15-én Budapesten vállalati tervezési konferenciát szervez a MTESZ—SZVT. A résztvevőket az Országos Tervhi-

vatal, a Pénzügyminisztérium, a Külkereskedelmi Minisztérium és az Országos Anyag- és Árhivatal képviselői tájékoztatják a VI. ötéves terv követelményeiről, a vállalati ártervezésről, a kívánatos pénzügyi magatartásról, a külkereskedelmi célok és a vállalati tervezés összefüggéseiről.

HAVANNAI INTÉZKEDÉSEK

A havannai kormány nemrég kiadott rendelete — megállapítva, hogy a szigetország gazdaságában igen nagy gondokat okoz a munkafegyelem lazasága és a munkahelytől való indokolatlan távolmaradás — lehetővé teszi, hogy az iparvállalatok és a mezőgazdasági üzemek vezetői elbocsáthassák „az ittasan munkába menő, dolgukat hanyagul végző és egyéb forradalomellenes magatartást tanúsító dolgozókat.”

MULTI REGULA

A Nyugat-Európában tevékenykedő multinacionális vállalatok kötelesek stratégiai jellegű üzleti információkat szolgáltatni a nyugat-európai szakszervezeteknek — erről határozott az EGK brüsszeli bizottsága. Eszerint az anyavállalatnak félévenként informálni kell a nyugat-európai vállalatok helyi vezetőségét a beruházáspolitikáról és a vállalati átszervezésekről, s azok kötelesek ezt a munkások megbízottjaival is ismertetni. A múltik a foglalkoztatottságot érintő minden intézkedésről legalább 40 nappal a végrehajtás előtt kötelesek informálni a leányvállalatot.

KÖZÖS FOSZFÁT-KIAKNÁZÁS

A meszkalai foszfátlelőhely közös feltárásáról két éve aláírt szerződés megvalósítása volt a fő témája a múlt héten Moszkvában tartott szovjet—marokkói gazdasági és műszaki-tudományos kormányközi bizottság idei ülésének. A kétmilliárd dollár értékű szovjet beruházást három lépcsőben tervezik: az első szakaszban szovjet geológusok részvételével tárnák fel a készleteket, a másodikban a bányamunkák műszaki előkészületeit végzik el, s végül a bánya felszerelésére, a kiszolgáló objektumok és az infrastrukturális létesítmények kiépítésére kerülne sor. Marokkó a szovjet berendezésekért és szolgáltatásért triszuperfoszfátot és foszforsavat szállítana.

A SZAUÁDIK PÓTOLNAK?

Szaúd-Arábia október elejétől naponta 10,4 millió hordó kőolajat termel ki, kétmilliárd hordóval többet, mint az iraki—iráni háború előtt — állítja a Middle East Economist Survey napilap. A lap információja szerint a szaúdi—amerikai olajvállalatba, az Aramcoba tömörült négy amerikai olajtársaság, az Exxon, a Texaco, a Socal és a Mobil a szaúdi hatóságoktól azt az utasítást kapta, hogy a többletet az iraki olajexport leállítására miatt leginkább érintett országok között ossza el. A szaúdiak az általuk megszabott 30 dollár helyett 32 dolláros hordónkénti áron adják el a többletet, s állítólag a felárból Irakot támogatják.